

Nikad nisam voljela arhive. Uvijek su me podsjećali na nešto što je prošlo, otišlo u zaborav ili čak nešto čega se više nitko ne želi prisjećati. Oduvijek su mi djelovali hladno, kao mjesta gdje i zrak stoji. Prašina, tišina i osjećaj da su zidovi puni sjećanja koja ne pripadaju nikome. Ipak, kad sam u sklopu školskog projekta iz povijesti dobila zadatak pomoći u Gradskom arhivu, pristala sam. Trebalo je samo popisati stare nacрте, digitalizirati ih i spremiti u mapu nazvanu „Arhitektonska ostavština grada“. Zvučalo je vrlo jednostavno, ništa posebno.

Trećeg dana, dok sam prelistavala požutjele papire s naslagama prašine na njima, pronašla sam fascikl bez oznake. Na naslovnici je stajalo samo: „Kuća K.“

Nacrt je bio vrlo neobičan — masivan tlocrt, s hodnicima koji su završavali ni u čemu, stubištima koja su se vraćala sama u sebe. U sredini, malim išaranim rukopisom, pisalo je: *Kuća mora znati tko u njoj živi*. Prvo sam pomislila da je to možda samo šala arhitekta. No kad sam okrenula list, na poleđini sam ugledala datum: 1893. i potpis koji se jedva mogao pročitati — nešto poput K. Marinović.

Te večeri, vraćajući se kući, išla sam drugim putem. Prošla sam nepoznatim dijelom starog grada. Magla se spustila, vani je bio mrkli mrak, i tada sam je vidjela. Kuću s nacрта.

Isti prozori, ista vrata, isti toranj na uglu. Samo što je nigdje nisam mogla pronaći na karti. Nije bila ni označena, kao da ne postoji.

Stajala sam neko vrijeme pred ogradom, osjećajući nelagodu koja nije bila običan strah. U jednom trenutku, zavjesa na prozoru se pomaknula. Nisam vidjela tko je iza, ali imala sam osjećaj da me netko gleda. I ne samo gleda — da me prepoznaje.

Sutradan sam u arhivu pokušala pronaći dodatne podatke o toj kući. Nitko od zaposlenih nije znao ništa o „Kući K.“ Jedna starija arhivistica, gospođa Dubravka, rekla je da joj ime zvuči jako poznato, ali da takav nacrt još nikada nije bio službeno evidentiran.

„Neke stvari bolje je ne dirati,“ rekla mi je, „pusti neka sjećanja ostanu zaboravljena.“

Nisam je poslušala. Nisam mogla prestati misliti na kuću.

Sljedećih nekoliko dana vraćala sam se kući istim putem, samo da je ponovo vidim. I svaki put bila je drukčija — jedan prozor bi nestao, ograda bi se promijenila, vrata bi bila pomaknuta ulijevo. Kao da se oblikovala prema nekoj unutarnjoj logici. Ili kao da se *mijenjala sa mnom*.

Jedne večeri, vrata su bila otvorena. Samo malo, dovoljno da se vidi unutra. Ušla sam.

Unutra je mirisalo na prašinu i starinu, ali i na nešto što nisam mogla imenovati — kao kad se osjeti dah iz stare knjige. Hodnik je vonjao na zaborav — mješavinu vlage, trule tapete i nečeg što je podsjećalo na spaljeni vosak. Zidovi su bili puni crnih okvira, bez slika. Samo prazna platna. Kad sam prošla hodnikom, čula sam šum — poput šaptanja. Nisam mogla razabrati riječi, ali činilo se da zidovi pokušavaju govoriti.

U jednom od hodnika ugledala sam stol i na njemu bilježnicu. Na prvoj stranici pisalo je:

„Sjećanja se ne čuvaju u arhivima. Oni samo skupljaju prašinu. Prava sjećanja dišu.“

Papir je bio nov. Ispod tog natpisa stajalo je moje ime, mojim rukopisom — ali ja to nisam napisala.

Sjećam se da sam potrčala van, ali nisam mogla pronaći izlaz. Svaka vrata vodila su u drugi hodnik. U jednom trenutku otvorila sam vrata koja su izgledala poput izlaza — ali iza njih je bio arhiv. Moj stol, monitor, kutije s fasciklima. Samo što je sve bilo starije, prekriveno debelim slojem prašine, kao da je prošlo mnogo godina.

Na zidu je visjela fotografija zgrade, točno one u kojoj sam bila, s natpisom ispod:

„Kuća arhiva, sagrađena 1893. prema nacrtima K. Marinovića. Nestala 1902. bez traga.“

Sjetila sam se potpisa s nacрта. I shvatila — inicijal K. nije označavao arhitekta.

Osvrnula sam se i vidjela da su prazni okviri sada puni — lica ljudi koji su sjedili za stolovima, pisali, listali papire. Lica koja su me promatrala kroz staklo, tiha, kao da čekaju svoj red da budu zapamćena.

Na posljednjem okviru bilo je moje lice.

Ne sjećam se kako sam izašla. Ili jesam? Kad sam ponovno otvorila oči, bila sam u arhivu. Gospođa Dubravka je sjedila za stolom i pitala me jesam li dobro.

„Pala si u nesvijest,“ rekla je. *„Vrućina je, a ti si blijeda kao zid.“*

Nasmijala sam se, ali nešto nije bilo u redu. Na stolu je ležao nacrt „Kuća K.“ — samo što više nije pisalo *„Kuća mora znati tko u njoj živi.“*

Sad je pisalo: *„Kuća zna tko joj duguje sjećanje.“*

Pokušala sam joj pokazati, ali ona nije vidjela ništa neobično. Samo praznu stranicu.

Te večeri nisam mogla pronaći put kući. Ulice su bile iste, ali kuće su se pomicale, kao da me usmjeravaju. I onda sam opet stajala pred onom ogradom. Samo što ovaj put vrata nisu bila otvorena — bila su širom raskriljena, svjetlost je dopirala iz unutrašnjosti, a u njoj sam čula poznati šapat.

Zvala sam upomoć, ali moj glas nije imao odjek. Kao da ga kuća upija.

Prije nego što sam zakoračila unutra, pogledala sam još jednom iza sebe. Cijela je ulica bila pusta, a iz magle su provirivale konture — nepoznate, ali poznate.

Jedna od njih imala je moje lice.

Kraj (ili početak?)